

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΕΤΑΡΤΗ 19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2018

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΟΚΤΩ (8)

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο φιλόσοφος Κορνήλιος Καστοριάδης (1922-1997) υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους στοχαστές του 20^{ού} αιώνα. Στον τρίτο τόμο του έργου του *Η Ελληνική ιδιαιτερότητα*, που αναφέρεται στο έργο του Θουκυδίδη, επιχειρεί μια πρωτότυπη ανάλυση του Επιταφίου.

Το άτομο στην αρχαία Αθήνα είναι ικανό να κάνει όχι ένα, αλλά περισσότερα πράγματα, να παίξει πολλούς «ρόλους» - αυτόν τον όρο χρησιμοποιεί η κυρία de Romilly¹. Πράγματι: μπορεί ταυτόχρονα να συμμετάσχει στο κουμάντο μιας τριήρους, να αποτελέσει μέλος μιας επιτροπής που θα κρίνει την ποιότητα μιας τραγωδίας, να παρέμβει και να ψηφίσει στην εκκλησία του δήμου, να συμμετάσχει σε ένα δικαστήριο - κάθε Αθηναίος θα συμμετάσχει σε δικαστήριο περισσότερες από μία φορές στη διάρκεια της ζωής του -, να συζητήσει, όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε στους διαλόγους του Πλάτωνα κ.λπ. Το ίδιο λοιπόν άτομο μπορεί να επιδοθεί σε μια σειρά ασχολίες και μάλιστα *εὐτραπέλως*, δηλαδή με ευκολία, με άνεση, και *μετά χαρίτων*, με χάρη.

Ας σταθούμε σε αυτές τις λέξεις, διότι η ιδέα είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Είναι αδύνατον, και εδώ επίσης, να μην εκπλαγεί κανείς από την άβυσσο που χωρίζει αυτή τη θέση από εκείνη του Πλάτωνα. Ο ορισμός του δίκαιου άνδρα και του καλού πολίτη τον οποίο δίνει ο Πλάτων στην Πολιτεία, είναι *τά ἑαυτοῦ πράττειν καί μή πολυπραγμονεῖν*, να ασχολείται δηλαδή κανείς

---

¹ Jacqueline de Romilly (1913 - 2010): Γαλλίδα κλασική φιλόλογος και ελληνίστρια.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

με τις δικές του υποθέσεις και να μην κάνει πολλά πράγματα. Ο δίκαιος άνθρωπος κάνει αυτά που έχει να κάνει και δεν διαχέεται, δεν ασχολείται με πράγματα για τα οποία κανένας δεν του ζήτησε τη γνώμη του κ.λπ. Πρόκειται προφανώς για τον ιδανικό πολίτη ενός αυταρχικού καθεστώτος. Είστε τσαγκάρης, μείνετε στη γωνιά σας, ασχοληθείτε με τα παπούτσια σας και όχι με την εξωτερική πολιτική ή το ύψος της φορολογίας.

Στη δημοκρατία όμως, ο καθένας έχει πράγματι τον ιδιωτικό του χώρο, αλλά ως άτομο το οποίο μετέχει στα δημόσια πράγματα δεν περιορίζεται σε κάποια γωνιά, πηγαίνει παντού, τον συνεπαίρνουν τα πάντα και έχει άποψη για τα πάντα. Και δεν μπορεί, βεβαίως, να έχει έγκυρη άποψη, παρά μόνο στο βαθμό που του δίνεται η δυνατότητα να βγει από τη γωνιά του, να εκφράσει τη γνώμη του, έστω κι αν είναι λανθασμένη, και να μάθει από τα λάθη του. Αυτό μπορεί να γίνει μάλιστα μετά χαρίτων, με χάρη, πράγμα που είναι τελικά αδύνατον να οριστεί και δεν μπορεί να εκτιμηθεί παρά μόνον σε συνάρτηση με ένα άλλο στοιχείο, του οποίου αποτελεί πραγμάτωση και το οποίο [...] είναι και αυτό επίσης αδύνατον να οριστεί – ή το έχει ή δεν το έχει κανείς – και ονομάζεται καλαισθησία.

Κορνήλιος Καστοριάδης, *Η ελληνική ιδιαιτερότητα* (Τόμος Γ'). Θουκυδίδης, *Η ισχύς και το δίκαιο* (Σεμινάρια 1984 - 1985), Αθήνα, εκδ. Κριτική, 2011, Διασκευή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη **Λάθος**, αν όχι.

- α)** Ο Αθηναίος πολίτης συμμετείχε με διάφορους τρόπους στην καθημερινή ζωή της πόλης.
- β)** Σύμφωνα με την Πολιτεία του Πλάτωνα, ο Αθηναίος πολίτης πρέπει – παράλληλα με τις ιδιωτικές του

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ασχολίες - να συμμετέχει και στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής.

- γ) Δεν υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στη θέση του Πλάτωνα για τον πολίτη και στον ρόλο που επιτελούσαν οι πολίτες στην Αθηναϊκή δημοκρατία.
- δ) Σύμφωνα με το κείμενο, σε μια δημοκρατία η χάρη και η καλαισθησία μπορεί να χαρακτηρίζουν τον τρόπο συμμετοχής του ατόμου στα κοινά.

Μονάδες 8

- A2.** Ποιοι είναι, σύμφωνα με το κείμενο, οι ρόλοι του ατόμου στη ζωή και στα κοινά μιας δημοκρατικής πολιτείας; Τεκμηριώστε την απάντησή σας παραπέμποντας στο κείμενο (50-60 λέξεις).

Μονάδες 7

2^η δραστηριότητα

- A3.** α) Να δώσετε τίτλο στο κείμενο. (μον. 4)
- β) Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο στη δεύτερη παράγραφο «Ας σταθούμε σε αυτές τις λέξεις ... το ύψος της φορολογίας.». (μον. 2)

Μονάδες 6

- A4.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις παρακάτω φράσεις, αντικαθιστώντας την κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμή της λέξη ή φράση:
- α) ... μπορεί ταυτόχρονα να συμμετάσχει στο κουμάντο μιας τριήρους ...
- β) ... θα συμμετάσχει σε δικαστήριο περισσότερες από μία φορές στη διάρκεια της ζωής του ...
- γ) ... δεν μπορεί να εκτιμηθεί παρά μόνον σε συνάρτηση με ένα άλλο στοιχείο ...

Μονάδες 9

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

3^η δραστηριότητα

- A5.** Με αφορμή το κείμενο και, κυρίως, το απόσπασμα «Στη δημοκρατία όμως, ο καθένας έχει πράγματι τον ιδιωτικό του χώρο, αλλά ως άτομο το οποίο μετέχει στα δημόσια πράγματα δεν περιορίζεται σε κάποια γωνιά, πηγαίνει παντού, τον συνεπαίρνουν τα πάντα και έχει άποψη για τα πάντα. Και δεν μπορεί, βεβαίως, να έχει έγκυρη άποψη, παρά μόνο στο βαθμό που του δίνεται η δυνατότητα να βγει από τη γωνιά του, να εκφράσει τη γνώμη του, έστω κι αν είναι λανθασμένη, και να μάθει από τα λάθη του.», να γράψετε ένα άρθρο 200-250 λέξεων για τη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας. Στο άρθρο αυτό, αφού διαπιστώσετε ποια είναι η στάση και ο βαθμός συμμετοχής των σημερινών νέων στα δημόσια πράγματα, θα παρουσιάσετε και τη δική σας θέση γι' αυτό το ζήτημα.

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η Ελένη Βακαλό σπούδασε Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης και ασχολήθηκε με την ποίηση. Στην ποίησή της χρησιμοποιεί γλώσσα απογυμνωμένη από τους παραδοσιακούς λυρικούς τρόπους, για να εκφράσει την ουσία των πραγμάτων. Το ποίημά της «Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος» προέρχεται από τη συλλογή *Του κόσμου* (1978).

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος

Θα σας πω πώς έγινε
Έτσι είναι η σειρά

Ένας μικρός καλός άνθρωπος αντάμωσε στο
δρόμο του έναν χτυπημένο
Τόσο da μακριά από κείνον ήταν πεσμένος και λυπήθηκε
Τόσο πολύ λυπήθηκε
που ύστερα φοβήθηκε

Πριν κοντά του πλησιάσει για να σκύψει να
τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα
Τι τα θες τι τα γυρεύεις
Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω,
να ψυχοπονέσει τον καημένο
Και καλύτερα να πούμε
Ούτε πως τον έχω δει

Και επειδή φοβήθηκε
Έτσι συλλογίστηκε

Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει;
Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες
Άρχισε λοιπόν και κείνος
Από πάνω να χτυπά

Αρχή του παραμυθιού καλημέρα σας

ΑΡΧΗ 6ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

1^η δραστηριότητα

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς **1, 2, 3, 4, 5, 6, 7** από τη στήλη **A** και, δίπλα, ένα από τα γράμματα **α, β, γ, δ, ε, στ, ζ, η** της στήλης **B**, που δίνει τη σωστή αντιστοίχιση στον παρακάτω πίνακα, σύμφωνα με το νόημα του κειμένου. Σημειώνεται ότι ένα γράμμα από τη στήλη **B** θα περισσέψει.

Στήλη A	Στήλη B
1. Τόσο da μακριά από κείνον ήταν πεσμένος και λυπήθηκε Τόσο πολύ λυπήθηκε	α) μετατόπιση ευθυνών
2. Τόσο πολύ λυπήθηκε που ύστερα φοβήθηκε	β) έκπληξη
3. Πριν κοντά του πλησιάσει για να σκύψει να τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα	γ) φόβος
4. Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω, να ψυχοπονέσει τον καημένο	δ) συμπόνια
5. Και καλύτερα να πούμε Ούτε πως τον έχω δει	ε) δράση
6. Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει; Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες	στ) προβληματισμός
7. Άρχισε λοιπόν και κείνος Από πάνω να χτυπά	ζ) ψέμα
	η) ενοχοποίηση

Μονάδες 7

B2. Το ποίημα παρουσιάζει τέσσερις διαδοχικές φάσεις, από τις οποίες περνά «ένας μικρός καλός άνθρωπος», ώσπου να γίνει κακός και να αρχίσει να χτυπά. Ποιες είναι οι φάσεις αυτές; Να τις περιγράψετε. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 8

ΑΡΧΗ 7ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

2^η δραστηριότητα

- B3.** Στον στίχο «Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες», εντοπίστε μία μεταφορά. (μον. 4)
Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια το νόημα της μεταφοράς, λαμβάνοντας υπόψη το νόημα ολόκληρου του ποιήματος. (μον. 4)

Μονάδες 8

- B4.** Στους στίχους «Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει; Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες», ποιος ρωτάει και ποιος απαντάει; Τι πετυχαίνει μ' αυτήν την ερωταπόκριση η ποιήτρια;

Μονάδες 7

3^η δραστηριότητα

- B5.** Ο ήρωας του ποιήματος, βλέποντας τον χτυπημένο έγινε, τελικά, ένας κακός άνθρωπος. Ποια είναι η γνώμη σας για τις σκέψεις και τη συμπεριφορά του; Ποια συναισθήματα σας προκαλεί; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα ενιαίο κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 20

ΑΡΧΗ 8ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε **μόνον** τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα, **μόνον με μπλε ή μόνον με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης**.
4. Κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: **17.00**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ